

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla svensk lyckoforskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om hur lyckan i samhället ska kunna mätas regelbundet och att lyckoindex redovisas i likhet med BNP och övriga välfärdsindex.

Lyckoforskningen har gjort stora framsteg

Lyckoforskning är nytt ett tvärvetenskapligt område som innefattar psykologi, sociologi och nationalekonomi. Tidigare har många betvivlat möjligheten att mäta och jämföra lyckan i olika befolkningar, men nu anser stora delar av forskarsamhället att det både är möjligt och relevant. En vanlig metod är att i enkäter be människor uppskatta hur nöjda de är med livet på en skala från 1–10.

Lyckoforskningen har redan börjat komma fram till intressanta resultat. Allt mer tyder nu på att den samlade lyckan i ett samhälle kan ökas genom politiska beslut. Redan på 1700-talet argumenterade den engelske filosofen Jeremy Bentham för att målet för den offentliga politiken borde vara att maximera summan av lycka i samhället.

Det är dock ingen enkel sak. Människor är individer och olika människor kan finna lyckan på delvis olika sätt. Det enklaste sättet att genom politiken öka lyckan är förmodligen att se till att alla har sina grundbehov tillfredsställda. Politikens överordnade mål har dock länge i praktiken varit att ensidigt stimulera materiell tillväxt. Detta har varit ett effektivt sätt att öka människors lycka fram till en period mellan

1950- och 1970-talen i den rika delen av världen, eftersom många här tidigare inte hade sina materiella grundbehov tillfredsställda.

Därefter har den materiella tillväxten fortsatt, medan den upplevda lyckan lämnats kvar på 1970-talets nivå. Lyckan i vissa studerade befolkningar har till och med minskat något sedan 1970-talet i västvärlden. Detta framgår av en rapport som den brittiska regeringen publicerade 2002, ”Life Satisfaction: the state of knowledge and implications for government”. I Storbritannien har både regering och opposition sedan några år tillbaka anammat målet att öka befolkningens lycka. Man arbetar målmedvetet med detta på många sätt på både nationell och lokal nivå.

Idén om en politik för lycka har nu även börjat få genomslag i Frankrike. President Nicolas Sarkozy tillsatte i januari 2008 en forskarkommission, ledd av nobelpristagaren i ekonomi Joseph E Stiglitz, som har i uppgift att ta reda på hur lycka och livskvalitet kunde kvantifieras för att komplettera måttet BNP med annat än strikt ekonomiska aspekter.

Lyckoforskningens utveckling har även nått så långt att det börjat utges studentlitteratur i ämnet på svenska. För den som önskar en bred, men ändå grundlig bild av fältet så finns Bengt Brülde's bok *Lycka och Lidande*. Den brittiske nationalekonomen Richard Layard vid London School of Economics har publicerat boken ”Happiness – lessons from a new science” som fokuserar på de lyckoförstärkande och lyckominskande faktorer som kan påverkas genom politiska. Det är inga större överraskningar, men det riktigt intressanta är att man nu kvantifierat faktorerna och att de har vetenskapligt stöd. De bör därför beaktas i den politiska diskussionen. Även Johan Norberg har skrivit i ämnet, även om hans grundhållning till politiska insatser är betydligt mer skeptisk än socialdemokraten Layards. Det finns nu en bred och ständigt växande litteratur i ämnet och det här är bara några exempel.

Några slutsatser

Det är viktigt att komma ihåg att politiken och samhället inte kan göra människor lyckliga, men väl, utifrån kunskap om vad som krävs, skapa så goda förutsättningar för lycka som möjligt. Det bör också särskilt framhållas att det ofta är lättare att lindra olycka än att öka lycka genom samhälleliga insatser.

Forskning måste alltid tolkas innan den omsätts i politik, och det gäller förstås även lyckoforskningen. Även om det finns ett betydande utrymme för tolkningar när det gäller lyckoforskningens slutsatser – såsom det brukar vara i samhällsvetenskapliga

sammanhang – så kan ändå forskningen ge vägledning i viktiga frågor. Här är några exempel på politiskt intressanta slutsatser vi vill lyfta fram:

1. Materiell tillväxt i redan rika länder är inte ett självändamål. Det innebär inte att teknisk, social eller annan hållbar utveckling ska förkastas. Mer resurs- och energisnåla produktionsmetoder är bra, men hittills har sådana framsteg ätits upp av ökad konsumtion. Att minska resursslöseri och överflödskonsumtion bör ses som lyckomaximering över tiden genom att kommande generationer får bättre förutsättningar att leva gott och lyckligt om vi lever måttfullt och inte förbrukar mer än jorden tål. Om alla konsumerade som nutida svenskar skulle det behövas tre jordklot till.
2. Människor måste ha stora möjligheter att vara med och bidra efter förmåga till det allmännas bästa. Att ha en meningsfull sysselsättning som man orkar med har stor betydelse för människors lycka. Bristande grundtrygghet, osäkerhet om fortsatt anställning och stigande arbetslöshet i samhället minskar lyckan. Starkt anställningsskydd är viktigt. Alternativt kan den danska modellen med flexicurity fungera. Den innebär svag anställningstrygghet, men starkt ekonomiskt skydd vid upp till fyra års arbetslöshet för att minska inlåsnings effekterna i ett arbete man inte trivs i. Hundratusentals människor står ofrivilligt utanför lönearbetsmarknaden medan många som har lönearbete jobbar för mycket. En bättre balans mellan lönearbete och fritid är nödvändig, och vi bör därför sträva efter sänkt arbetstid.
3. Våra ekonomiska klyftor bör minska kraftigt och alla ska ha sina grundbehov tillfredsställda. Att vid jämförelse med andra finna sig underprivilegerad ger sänkt lycka. Höga omfördelade inkomst- och förmögenhetsskatter ger fler lyckliga människor än missnöjda. Höga marginalsatser på arbete minskar dessutom överdrivet lönearbete som leder till statusjakt och stress. God ekonomisk grundtrygghet är viktig. Detta gäller även globalt. Människor som inte har sina grundbehov tillfredsställda blir lyckligare av mer pengar, men över en viss nivå blir lyckoökningen betydligt mindre. Lyckoforskningen ger starkt stöd för åtgärder för global rättvisa, som Tobinskatt för fattigdomsbekämpning, rättvisa handelsvillkor, höjt bistånd, med mera.
4. Inflation ger en mycket svagare lyckosänkning än hotande arbetslöshet. Här har EU:s prioritering av låg inflation i stället för låg arbetslöshet missat lyckomålet.
5. Politisk, personlig frihet och möjlighet att påverka samhället är viktigt. I de kantonerna i Schweiz där man ofta har folkomröstningar är befolkningen lyckligare än i dem där

man sällan har det. Ökad direktdemokrati med medborgarförslag och fler folkomröstningar även i Sverige, såväl på lokal och regional som på riksnivå, kan öka människors lycka.

6. Psykisk ohälsa orsakar mycket olycka. Att satsa mer på att hjälpa dem som drabbas (ungefär var tredje människa drabbas någon gång av allvarlig psykisk sjukdom, inräknat depression och fobier) är, enligt Layard, bland det bästa ett samhälle kan göra för att minska olyckan. Layard har därför föreslagit att 10 000 terapeuter utbildas i Storbritannien! Ofta ger ju förebyggande insatser större effekt på sikt, men i det här fallet behövs kraftfulla satsningar på både förebyggande och vårdande insatser.
7. Det är viktigt med goda sociala nätverk. Att tvingas flytta för att få jobb bryter kontakter. Långvariga relationer ger stabilitet i samhället, ökad social kontroll och främjar laglydighet. Därför är det bättre att sträva efter att ge människor möjlighet att bo kvar i sina hemorter även om arbetsplatserna koncentreras till storstadsregioner. Möjlighet till bekväm och miljöanpassad pendling (med tåg) är lyckobefrämjande. Allra bäst är dock att med olika styrmedel lokalisera arbetsplatser där folk redan bor.

Lyckoforskningen hör hemma i politiken

Det verkligt intressanta med lyckoforskningen är att den gör det möjligt att mäta och sätta siffror på resonemang kring den mänskliga lyckan. Det gör det betydligt enklare för oss politiker att prioritera och väga nyttan av olika förslag. Det blir inte heller lika enkelt för politiker att blunda för negativa konsekvenser av sina förslag om man fått siffror på hur de slår.

När jag läste regeringens budget i år slogs jag av hur noggranna vi är i dagens Sverige med att analysera de ekonomiska konsekvenserna av olika åtgärder. Men samtidigt så blundar det politiska systemet ofta för vilka konsekvenser förslagen får för människors välbefinnande. Även det var tydligt i regeringens budget, med dess starka betoning på nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken. Människor blir inte friskare av en lägre sjukersättning, och inte heller lyckligare. Om man enbart ser till vilka konsekvenser man tror ett förslag får för BNP-utvecklingen men struntar i vilka konsekvenser det får för de enskilda individer som drabbas så resulterar det i en enögd bild av politiken. Det är möjligt att föra en seriös diskussion om hur man med politiska beslut baserade på forskningsresultat kan öka förutsättningarna för att göra människor lyckligare, inte bara rikare. Jag ser fram emot en framtid då lyckoforskningen blir en lika självklar del av politiken som nationalekonomin. Men för att möjliggöra den diskussionen så behöver

det fastställas lämpliga mått på lycka eller välbefinnande, och lämpliga lyckoindex behöver definieras. Lyckan bör mätas regelbundet och lyckoindex redovisas på samma sätt som BNP och övriga välfärdsindex. För att få bra resultat är det också viktigt att vi satsar på att utveckla den svenska lyckoforskningen. Dessa administrativa åtgärder kommer inte att göra människor lyckligare i sig, men de kommer att skapa förutsättningar för en seriös politisk diskussion som tar intryck av forskningens framsteg.

Stockholm den 6 oktober 2008

Max Andersson (mp)

Jan Lindholm (mp)

Lage Rahm (mp)

Bodil Ceballos (mp)